

SLOVENSKO OGRODJE KVALIFIKACIJ

PREDLOG MEDRESORSKE DELOVNE SKUPINE ZA PRIPRAVO NACIONALNEGA OGRODJA KVALIFIKACIJ

LJUBLJANA, 2011

Sestava medresorske delovne skupine za pripravo nacionalnega ogrodja kvalifikacij skladno z evropskim ogrodjem kvalifikacij, ki jo je imenovala Vlada RS z dne 14. 1. 2010 (številna sklepa: 02401–28/2009/3).

Mag. Vinko Logaj, Ministrstvo za šolstvo in šport, predsednik
Urška Marentič, Center RS za poklicno izobraževanje, namestnica predsednika
Dr. Meta Dobnikar, Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo
Mag. Renata Zupanc – Grom, Ministrstvo za šolstvo in šport
Irena Kuntarič Hribar, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
Bojana Sever, Gospodarska zbornica Slovenije–Center za poslovno usposabljanje
Barbara Vrhovnik, Obrtno podjetniška zbornica Slovenije
Suzana Kašnik, Statistični urad Republike Slovenije
Marjan Urbanč, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
Alen Brkič, Študentska organizacija Slovenije
Martin Retelj, Dijaška organizacija Slovenije
Igor Antauer, Združenje delodajalcev obrtnih dejavnosti Slovenije

Medresorska delovna skupina je skladno z Izhodišči (2010), ki jih je sprejela konec meseca junija 2010, imenovala ekspertno skupino za pripravo opisnikov SOK. Ekspertno skupino sestavljajo dr. Roberto Biloslavo, dr. Klara Skubic Ermenc in dr. Samo Pavlin.

Uredil:

Borut Mikulec
Center RS za poklicno izobraževanje

Jezikovni pregled:

Mirjam Sterle

Koncept in oblikovanje:

Studio Poper

Center RS za poklicno izobraževanje, april 2011

Vsebina gradiva in celostna grafična podoba sta nastali v okviru operacije Slovensko ogrodje kvalifikacij, ki jo delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega socialnega sklada ter sofinancira Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013, 1. razvojne prioritete »Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti«, 1.4. prednostne usmeritve »Pospeševanje razvoja novih zaposlitvenih možnosti«.

Izvedba tega projekta je financirana s strani Evropske komisije v okviru programa Vseživljenjsko učenje 2007–2013. Vsebina publikacije (komunikacije) je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije. Izdajo publikacije je omogočilo tudi sofinanciranje Ministrstva za šolstvo in šport.

KAZALO

SPREMNO BESEDILO	5
KLJUČNI POJMI	9
OPISNIKI RAVNI SOK	11
KVALIFIKACIJE V RELACIJI DO OPISNIKOV RAVNI SOK	15
LITERATURA	18

SPREMNO BESEDILO

UVOD

Uspešna nacionalna ogrodja kvalifikacij so tista, ki so sprejeta konsenzualno in zagotavljajo občutek »lastništva« s strani vseh deležnikov. Tako govorijo vedno številčnejše izkušnje iz drugih držav (Cedefop 2010). Sedanji predlog je rezultat dela imenovane ekspertne skupine v povezavi z medresorsko delovno skupino za pripravo nacionalnega ogrodja kvalifikacij; povedati je treba tudi to, da je bil ta predlog po široki javni razpravi popravljen in dopolnjen.

NAMEN IN STRUKTURA SOK

Pri pripravi predloga smo sledili temeljnemu namenu SOK-a: »Njegov cilj je povezati in uskladiti slovenske podsisteme kvalifikacij in izboljšati preglednost, dostopnost, napredek in kakovost kvalifikacij glede na trg dela in civilno družbo.« (Izhodišča za ekspertno skupino, 2010, str. 1).

Predlog skuša upoštevati nacionalne značilnosti slovenskega izobraževalnega in kvalifikacijskega sistema tako v smislu vzpostavitve števila ravni kot tudi osnovne logike stopnjevanja opisnikov. Skladen je tudi z usmeritvami EOK, ki je za države članice EU temeljni referenčni okvir. V okvir so umeščene tudi nacionalne poklicne kvalifikacije, ki utegnejo v naslednjem obdobju še pomembneje dopolnjevati formalizirane oblike usposabljanja in izobraževanja. S tem SOK »nudi izhodišče za razreševanje problemov, povezanih s slabim sodelovanjem med sistemom poklicnega izobraževanja in certifikatnim sistemom ter ocenjevanjem in priznavanjem neformalno in priložnostno pridobljenega znanja. (Cedefop, 2009, str. 79, 80).

Predlagano kvalifikacijsko ogrodje želi predvsem, da bi bili kvalifikacijski sistemi v državi pregledni, upošteva nacionalni kontekst, zlasti pa se opira na KLASIUS.

Glede na njegovo umestitev v sistem in uporabo pa lahko izpolnjuje tudi druge funkcije:

- A) izboljševanje kakovosti delovanja sistema izobraževanja in usposabljanja;
- B) zagotavljanje mednarodne primerljivosti nacionalnih kvalifikacij in vrednotenje mednarodnih;
- C) izboljševanje pretočnosti med različnimi sistemi izobraževanja in še posebej med sistemi izobraževanja in trgom dela;
- D) vrednotenje in upoštevanje učnih dosežkov v manj formaliziranih učnih okoljih, še posebej, če taka okolja izrazito pozitivno vplivajo na raven pridobljenih kompetenc;
- E) izboljšanje regulacije fleksibilizacije dela glede na družbeno-gospodarsko situacijo in še posebej za osebe, ki bi se prekvalificirale, za učenje odraslih in osipnike;
- F) vpliv na migracijske tokove znotraj in izven RS.

DVA TIPA OGRODIJ IN FUNKCIJA OGRODJA V NACIONALNEM SISTEMU IZOBRAŽEVANJA

Razvoj nacionalnih ogrodi v zadnjih letih kaže, da se v Evropi razvijata dva temeljna tipa ogrodi.

 1. tip: KOMUNIKACIJSKO OGRODJE

 2. tip: REFORMNO OGRODJE

 Komunikacijska ogrodja gradijo na nacionalnih izobraževalnih programih in izobraževalnih ustanovah. Njihov namen je odraziti izobraževalni/kvalifikacijski sistem v državi, zaznati razlike med izobrazbami/kvalifikacijami in odnose med njimi. Ima bolj pasivno vlogo. S takšnim ogrođjem rešujemo pomanjkljivosti sistema na področju usklajenosti, preglednosti in razumljivosti izobraževalnega/kvalifikacijskega sistema. V komunikacijskih ogrođjih so kvalifikacije v različnih podsistemih regulirane s področnimi zakoni.

 Namen reformnega ogrođja je spremeniti kvalifikacijski sistem, torej postaviti nove odnose med izobrazbami/kvalifikacijami. To terja razrešitev vseh protislovij v sistemu in med vsemi deležniki, nato pa razvoj instrumentov, izvedbo več intervencij in povečanje nadzora. Ima torej regulativno, aktivno vlogo.

Ker gre za dva tipa ogrodi, dejanska nacionalna ogrodja vsebujejo elemente obeh, razlikujejo pa se po tem, kaj bolj poudarjajo. Kljub temu o popolnoma pasivni vlogi ne moremo govoriti – v tem je ključna razlika med *klasifikacijo* kvalifikacij in *ogrođjem* kvalifikacij: ogrođje je »klasifikacija z vizijo« (Bjornavlod/ Coles 2010, str. 7, 30). To pomeni, da z njim vedno posežemo v sistem!

Komunikacijska ogrodja so torej manj ambiciozna, gradijo na izobraževalnih ustanovah in jim prepuščajo iskanje razmerij med različnimi kvalifikacijami. Ker se odzivajo na spremembe v sistemu, so to dinamični instrumenti. Čeprav institucije običajno uporabljajo jezik učnih rezultatov, ti niso razumljeni kot elementi, ki jih lahko predpiše kdo izven teh institucij. (Allais 2007). Pri pripravi predloga smo torej sledili ideji, da je za slovenski prostor, ki ima (primerjalno gledano) relativno urejen in razvit sistem izobraževanja, smiselno SOK oblikovati kot komunikacijsko ogrođje, utemeljeno na učnih rezultatih. Reformni potencial je zato manjši.

Iz analize ogrodi v Evropi (Cedefop 2010) je razvidno, da se trenutno rešitve v Evropi nahajajo na liniji med komunikacijskim in reformnim – razlike med njimi pa je mogoče razlagati glede na raven zakonske regulacije, vezane na ogrođje, in glede na njegovo »ohlapnost« oz. »tesnost/restriktivnost«. (*tight, loose*).

UTEMELJITEV PREDLOGA SOK

Pri razvrščanju izobrazb v SOK smo se oprli na temeljne tipe izobrazb po izobraževalnih stopnjah, kot jih definira KLASIUS¹, in se v SOK umeščajo po načelu popolnega ujemanja (*perfect fit*). Vse ostale se umeščajo po načelu optimalnega ujemanja (*best fit*).

Izobraževalno strukturo smo postavili v relacijo do kvalifikacijske strukture, ki ima trenutno 8 ravni (opisanih po stopnjah od: enostavnih do zelo zahtevnih del [Kvalifikacijska struktura, 2011]).

¹ Prim. Metodološka pojasnila klasifikacijskega sistema izobraževanja. 2006

Pri vzporejanju izobraževalnih in kvalifikacijskih ravni smo se oprli na dosedanja prakso umeščanja poklicnih standardov v relacijo do programov poklicnega in strokovnega izobraževanja ter nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Upoštevali smo tudi ravni zahtevnosti učnih rezultatov (znanje, spretnosti in kompetence). Po zgledu KLASIUS-a in evropskega ogrodja kvalifikacij smo sledili kriterijem:

- zahtevnosti in globine znanja in razumevanja;
- stopnji potrebne podpore in poučevanja;
- zahtevani stopnji vključenosti, samostojnosti in ustvarjalnosti;
- obsegu in zahtevnosti uporabe/prakse;
- stopnji preglednosti in dinamiki položajev.

PREDLOGI

1. Predlagamo uporabo deset ravni SOK. Kot kaže prva tabela, deset ravni omogoča povezavo med izobraževalno in kvalifikacijsko strukturo. Usklajenost obeh struktur nudi osnovo za lažje prepoznavanje kvalifikacij in priznavanje neformalno in priložnostno pridobljenih znanj/spretnosti/kompetenc. Ta element predstavlja *reformni značaj ogrodja*.
2. Vse ostale (tudi starejše) kvalifikacije in izobrazbe, ki se bodo umeščale na posamezne ravni, v učnih rezultatih ne bodo povsem enake kot tipične kvalifikacije in izobrazbe. Zato bo pri umeščanju le-teh potrebna še posebna pozornost². Kljub temu se ohranjanje relativno nizkega števila ravni zdi smiselno; če bi namreč želeli za vsak tip kvalifikacije oz. izobrazbe opredeliti svojo raven, bi sistem postal zelo nepregleden in nerazumljiv, kar bi bilo v nasprotju z njegovim namenom.
3. Predlagamo, da SOK, skladno s KLASIUS, povezuje dva koncepta, koncept *izobraževalnih aktivnosti/programov* (input koncept) in koncept *učnih rezultatov* (output koncept). Takšna rešitev je skladna s komunikacijsko vlogo ogrodja. Mogoče jo je videti tudi kot začasno; z uporabo in ob nadaljnjem razvoju SOK se bo morda pokazala potreba po drugačnem razmerju med obema konceptoma. Za začetek je smiselno upoštevati ugotovitve tujih strokovnjakov, ki kažejo na nezaželene učinke ločevanja učnega rezultata od izobraževalnega programa.

STRUKTURA OPISNIKOV

1. Opisnik za vsako raven vsebuje tri elemente učnih rezultatov: **znanje, spretnosti in kompetence** (razlaga pojmov sledi).

Vsaka izobrazba in kvalifikacija, ki se bo umeščala v ogrodje, bo vsebovala vse tri elemente, vendar ni nujno, da imajo vsi pri vsaki kvalifikaciji enako težo – rezultati osnovnošolskega izobraževanja bodo, denimo, večjo težo dali znanju in spretnostim, podobno gimnazijsko izobraževanje. Po drugi strani pa bodo poklicne kvalifikacije verjetno bolj poudarile kompetence. S pomočjo teh treh določil se poskuša »ujeti« vso raznolikost – sicer po kompleksnosti *primerljivih* – učnih rezultatov na posamezni ravni, pridobljenih v različnih okoljih in za različne namene.

² S tem je mišljeno tudi upoštevanje Družbenega dogovora o enotnih temeljih za klasifikacijo poklicev in strokovnih izobrazb. Uradni list SFRJ, št. 29/1980.

2. Ogradje je razdeljeno v dve tabeli.

Prva tabela, OPISNIKI RAVNI SOK, vsebuje število ravni in opisnike učnih rezultatov.

Druga tabela, KVALIFIKACIJE V RELACIJI DO OPISNIKOV RAVNI SOK, vsebuje predlog umeščenih izobrazb in kvalifikacij.

3. Vsaka višja raven načeloma vsebuje tudi znanja, zmožnosti in kompetence na nižji ravni. To pa ne pomeni, da znanja, zmožnosti in odgovornosti na nižjih ravneh ne vsebujejo oz. da ne smejo vsebovati tudi elementov višjih ravni, saj je namen učnega procesa tudi priprava na višjo raven, kar pa ne gre brez vključevanja višjih elementov v učni proces. Zato v sam učni proces in cilje izobraževanja (tudi standarde znanja) vključujemo znanja in zmožnosti višjih zahtevnostnih ravni (višjih taksonomskih stopenj po lestvicah, kot so Bloomova, Marzanova idr.). O umestitvi posamezne kvalifikacije na določeno kvalifikacijsko raven pa odločata omenjena temeljna kriterija, ki sta vezana tudi na sedanje mesto kvalifikacij in izobrazb v sistemu izobraževanja.

KLJUČNI POJMI

NACIONALNO OGRODJE KVALIFIKACIJ	je orodje za razvoj in razvrščanje kvalifikacij v enotno dogovorjen sistem. Kvalifikacije so glede na učne rezultate in opisnike razvrščene na ravni, prikazani so odnosi med kvalifikacijami, nakazane so možnosti horizontalne in vertikalne prehodnosti med kvalifikacijami. Ogrodje kvalifikacij prispeva k izboljšanju kakovosti, dostopnosti in priznanju kvalifikacij na trgu dela v državi ali mednarodno.
RAVEN	kot strukturni element ogrodij kvalifikacij je treba ravni razumeti kot niz zaporednih korakov (razvojno kontinuiteto), ki so izraženi kot območja generičnih rezultatov, po katerih je mogoče razvrščati tipične kvalifikacije. Ravni so pragmatična umetna tvorba, razvijajo se v daljšem obdobju.
ZNANJE	je rezultat učenja in osvajanja pojmov, načel, teorij in praks. Pridobivanje znanja poteka v različnih okoljih: v izobraževalnem procesu, pri delu in v kontekstu zasebnega ter družbenega življenja.
OPRAVILA	se nanašajo na aktivnosti v različnih socialnih situacijah, ki se nagibajo proti sferi dela in proti družbenemu življenju, kar je kontekst vseživljenjskega učenja.
SPRETNOSTI	se v okviru nacionalnega ogrodja kvalifikacij nanašajo na kognitivne spretnosti (npr. uporaba logičnega, intuitivnega in ustvarjalnega mišljenja) in/ali praktične spretnosti (npr. ročne, kreativne spretnosti, uporaba materialov, orodij in instrumentov).
KOMPETENCE	se nanašajo na sposobnost uporabe in povezovanja znanja in spretnosti v izobraževalnih, profesionalnih in osebnih situacijah. Ločimo generične in poklicno specifične kompetence. V SOK kompetence razvrščamo glede na kompleksnost, samostojnost in odgovornost delovanja.
UČNI REZULTAT	pomeni znanje, spretnost in kompetenco, standardizirano na določeni kvalifikacijski ravni. Je izjava o tem, kar kandidat na neki kvalifikacijski ravni po zaključenem učnem obdobju ve, je zmožen narediti in se odločiti. Učni rezultati so lahko oblikovani v povezavi s tečaji, programskimi enotami, z moduli, s programi. V teh povezavah se učni rezultati povezujejo v kvalifikacijo oz. izobrazbo.
KVALIFIKACIJA	pomeni uradni rezultat procesa ocenjevanja in priznavanja pristojnega organa, ki odloči, da je posameznik dosegel učne rezultate v skladu z opredeljenimi standardi. Kvalifikacija ima vrednost na trgu dela in v sistemu formalnega izobraževanja ter pri vseživljenjskem učenju.

V SLOVENIJI LOČIMO TRI TIPE KVALIFIKACIJ:

IZOBRAZBA	NACIONALNA POKLICNA KVALIFIKACIJA	DODATNA KVALIFIKACIJA
Javno veljavno izobrazbo posameznik pridobi ob uspešnem absolviranju javno veljavnih izobraževalnih programov. ³	Nacionalna poklicna kvalifikacija je delovna poklicna oziroma strokovna usposobljenost, ki je potrebna za opravljanje poklica na določeni ravni zahtevnosti. ⁴	Dodatna kvalifikacija dopolnjuje usposobljenost kandidata in je bodisi <ul style="list-style-type: none">• skupna določenemu strokovnemu področju (na primer bančništvo) bodisi• transverzalna in/ali prenosljiva na več strokovnih področij (na primer ravnanje z nevarnimi snovmi, vodenje projektov), zaradi česar omogoča večjo zaposljivost in krepi vseživljenjsko učenje.

Pomen krajšav in kratic:

KLASIUS – klasifikacijski sistem izobraževanja in usposabljanja

EOK – evropsko ogrodje kvalifikacij

NOVK – nacionalno ogrodje visokošolskih kvalifikacij

SOK – slovensko ogrodje kvalifikacij

³ V skladu z zakoni: Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakon o osnovni šoli, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, Zakon o gimnaziji, Zakon o višjih šolah in Zakon o visokem šolstvu.

⁴ Kot določa Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah.

OPISNIKI RAVNI SOK

ZNANJE

Je rezultat učenja in osvajanja pojmov, načel, teorij in praks. Pridobivanje znanja poteka v različnih okoljih: v izobraževalnem procesu, pri delu in v kontekstu zasebnega ter družbenega življenja.

SPRETNOSTI

V okviru nacionalnega ogrodja kvalifikacij so spretnosti opisane kot kognitivne (npr. uporaba logičnega, intuitivnega in ustvarjalnega mišljenja) in/ali praktične (npr. ročne, kreativne spretnosti in uporaba materialov, orodij in instrumentov).

KOMPETENCE

Se nanašajo na sposobnost uporabe in povezovanja znanja in spretnosti v izobraževalnih, profesionalnih in osebnih situacijah. Kompetence razvrščamo glede na kompleksnost, samostojnost in odgovornost delovanja. Ločimo generične in poklicno specifične kompetence.

RAVEN 1

Elementarno splošno znanje, ki omogoča nadaljnje sistematično učenje.

Osnovna pismenost ter sposobnost učenja podatkov in pojmov. Izkazovanje praktičnih spretnosti za izvajanje enostavnih, ponavljajočih se opravil ali kratkega niza enostavnih opravil.

Usposobljenost za delovanje v podrobno opredeljenem in zelo strukturiranem okolju.

RAVEN 2

Temeljno splošno in uporabno znanje, ki obsega razumevanje glavnih družbenih in naravnih pojmov, procesov in zakonitosti; je podlaga za nadaljnje učenje in družbeno udeleževanje.

Temeljna pismenost in izkazovanje praktičnih spretnosti, vključno z uporabo osnovnih orodij, metod in materialov. Izvajanje enostavnih, ponavljajočih se opravil, sestavljenih iz manjšega števila operacij.

Usposobljenost za omejeno samostojno delovanje na podlagi ustnih ali pisnih navodil ter za pridobivanje novih znanj in spretnosti v predvidljivem in strukturiranem kontekstu. Sprejemanje omejene odgovornosti.

RAVEN 3

Pretežno praktično, življenjsko in poklicno uporabno znanje z nekaj teoretične podlage, pridobljeno predvsem na podlagi proučevanja primerov ter posnemanja in urjenja v kontekstu določene stroke.

Temeljna pismenost in izkazovanje praktičnih spretnosti v omejenem obsegu, vključno z uporabo ustreznih orodij, metod in materialov. Uporabljanje znanih rešitev pri reševanju predvidljivih problemov v omejenem obsegu. Izvajanje preglednih in standardiziranih opravil.

Usposobljenost za pridobivanje novih znanj in spretnosti v strukturiranem kontekstu ob ustreznem vodenju. Usposobljenost za omejeno samostojno delovanje v predvidljivem in strukturiranem kontekstu na podlagi enostavnih ustnih ali pisnih navodil. Sprejemanje omejene odgovornosti.

RAVEN 4

Pretežno poklicno znanje, dopolnjeno s poznavanjem teoretičnih načel, zlasti tistih iz stroke. Pred načeli znanstvene sistematičnosti ima prednost proučevanje primerov, povezovanje in uporaba znanj.

Uporabljanje znanja pri reševanju različnih opravil in problemov, lahko tudi v manj tipičnih situacijah. Obvladovanje spretnosti, ki so glede na območje delovanja široke in specializirane, vključno z uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov in materialov. Izvajanje relativno preglednih, manj standardiziranih opravil.

Usposobljenost za delovanje v znanem in manj znanem okolju z večjo stopnjo odgovornosti in samostojnosti. Prevezemanje odgovornosti za lastnosti in kakovost izdelkov/storitev, povezanih z delovnimi opravili oz. delovnim procesom. Prevezemanje odgovornosti za lastno učenje. Pridobivanje novega znanja in spretnosti v nadzorovanem okolju. To raven označuje določena podjetniška usmerjenost, sposobnost organiziranja in vključevanja v delovne skupine.

RAVEN 5

Splošno in/ali strokovno znanje, pridobljeno s poznavanjem različnih znanstvenih in/ali strokovnih področij in teoretičnih načel. Predstavlja temelj za nadaljnje učenje in nekoliko poglobljeno razumevanje stroke. Učenje poteka predvsem z analitičnim mišljenjem.

Izkazovanje spretnosti, ki so glede na območje delovanja široke, lahko so tudi specializirane, vključno z uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov, materialov in teorij. Ovrednotenje in uporaba informacij za oblikovanje odločitev in rešitev različnih problemov oziroma netipičnih situacij. Oblikovanje rešitev v povezavi z dobro opredeljenimi abstraktnimi problemi. Izvajanje raznolikih, pogosto nestandardiziranih opravil.

Usposobljenost za delovanje v različnih in specifičnih okoljih. Prevezemanje odgovornosti za lastnosti in kakovost delovnega procesa in rezultatov, pri čemer izkazuje samostojnost in določeno mero samoiniciativnosti. Prevezemanje odgovornosti in iniciative za pridobivanje novega znanja in spretnosti. To raven označuje podjetniška usmerjenost, sposobnost organiziranja in vključevanja v kompleksne in heterogene delovne skupine.

RAVEN 6

Strokovno in teoretično znanje na določenem področju in praktično znanje za reševanje konkretnih strokovnih nalog. Znanje omogoča reševanje zahtevnejših opravil na specifičnih področjih stroke.

Izvajanje zahtevnejših operativno-strokovnih opravil, povezanih z deli v pripravi, kontroli in vodenju delovnih procesov. Naloge so glede na območje delovanja kompleksne, praviloma specializirane, vključujejo abstraktno mišljenje in uporabo ustreznih orodij, metod, različnih tehnoloških postopkov, materialov in teorij.

Usposobljenost za delovanje v različnih in specifičnih okoljih z elementi ustvarjalne aktivnosti. Samostojno delovanje, pri katerem je značilno prevzemanje odgovornosti za delo posameznikov in skupin ter materialnih virov in informacij. Ob tem je pomembno osnovno povezovanje in umeščanje problematike v splošni družbeni kontekst. Prepoznavanje lastnih učnih potreb in skrb za prenos znanja v delovnem okolju.

RAVEN 7

Poglobljeno strokovno teoretično in praktično znanje na določenem področju, podprto s širšo teoretično in metodološko osnovo.

Izvajanje kompleksnih operativno-strokovnih opravil, ki vključujejo tudi uporabo metodoloških orodij. Obvladovanje zahtevnih, kompleksnih delovnih procesov ob samostojni uporabi znanja v novih delovnih situacijah. Diagnosticiranje in reševanje problemov v različnih specifičnih delovnih okoljih, povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Osnova za izvirna dognanja/stvaritve in kritično refleksijo.

Usposobljenost za delovanje v različnih okoljih in na različnih funkcijah ter za posredovanje novega znanja. Sprejemanje odgovornosti za določanje in doseganje lastnih rezultatov dela in/ali rezultatov dela heterogene skupine na opredeljenih področjih dela. Usposobljenost za argumentirano razpravo v specifičnih delovnih okoljih, povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Prepoznavanje lastnih potreb po učenju, prevzemanje pobude za lastno učenje, usposobljenost za prenos znanja v skupini.

RAVEN 8

Poglobljeno teoretično, metodološko in analitično znanje z elementi raziskovanja, ki je osnova za zelo zahtevno strokovno delo.

Obvladovanje zelo zahtevnih, kompleksnih delovnih procesov in metodoloških orodij na specializiranih področjih. Načrtovanje in vodenje delovnega procesa na podlagi ustvarjalnega reševanja problemov, povezanih s področjem izobraževanja in usposabljanja. Sposobnost izvirnih dognanj/stvaritev in kritične refleksije.

Samostojno in avtonomno izvajanje nalog v praviloma netipičnih okoljih v širših ali večdisciplinarnih kontekstih. Sposobnost prevzemanja odgovornosti za lastni profesionalni razvoj ter poučevanja drugih. Sprejemanje odgovornosti za odločitve, ki so povezane z aktivnostmi, procesi ter vodenjem kompleksnih in heterogenih skupin.

RAVEN 9

Poglobljeno teoretično, metodološko in analitično znanje za izvirno znanstveno-raziskovalno/umetniško delo, ki ustvarja novo znanje/stvaritve.

Načrtovanje, vodenje in izvajanje najzahtevnejših del, vključno z udeležbo pri znanstvenoraziskovalnih/vrhunskih umetniških projektih, ter reševanje teoretičnih in praktičnih problemov v posebnih delovnih situacijah. Sposobnost kompleksnih izvirnih dognanj/stvaritev, kritične refleksije.

Avtonomno izvajanje nalog v netipičnih okoljih, širših ali večdisciplinarnih kontekstih v povezavi z bazičnim in/ali uporabnim znanstveno-raziskovalnim/umetniškim delom. Sposobnost prevzemanja odgovornosti za lastni profesionalni razvoj in razvoj stroke. Usposobljenost za neodvisno, profesionalno in etično usmerjanje lastnega učenja in učenja drugih v različnih kontekstih.

RAVEN 10

Poglobljeno znanje za samostojno izvirno znanstveno in raziskovalno/umetniško delo ali razvoj stroke na najvišji ravni, kar je povezano z znanstvenim, strokovnim ali umetniškim uveljavljanjem doma in v mednarodnem prostoru.

Načrtovanje, vodenje in izvajanje najzahtevnejših del, vključno z znanstvenoraziskovalnimi/umetniškimi projekti, ter reševanje najzahtevnejših teoretičnih in praktičnih problemov. Sposobnost kritične refleksije, poglobljenega abstraktnega razmišljanja in sinteze novih in kompleksnih idej.

Usposobljenost za izrazito avtonomno/vrhunsko ustvarjanje, interpretiranje ter iskanje odgovorov na abstraktna in najbolj kompleksna vprašanja v stroki, znanosti ali umetnosti. Sposobnost za prenos znanja med stroko in znanostjo v kritičnem dialogu ter zmožnost odgovornega presojanja posledic uporabe novega znanja v različnih kontekstih.

KVALIFIKACIJE V RELACIJI DO OPISNIKOV RAVNI SOK

IZOBRAZBE

NACIONALNE POKLICNE KVALIFIKACIJE

- A) Vstopni pogoj (tipično):
- B) Trajanje (tipično oz. tipično skupno teoretično):
- C) Tipična izobrazba:
- D) Prehodnost:

RAVEN 1

PROGRAMI OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA (NIŽJE STOPNJE)

- A) starost 6 let v 9-letno OŠ oziroma 7 let v 8-letno OŠ
- B) 6 let v 9-letni OŠ (1.–6. razred) oziroma 4 leta v 8-letni OŠ (1.–4. razred)
- C) nedokončana osnovnošolska izobrazba
- D) 6. oziroma 4. razred OŠ za SOK raven 2; 7. oziroma 6. za nižje poklicno izobraževanje (SOK, raven 3)

RAVEN 2

PROGRAMI OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA (VIŠJE STOPNJE)

NPK, raven 2

- A) (jih ni, ker izobraževanje poteka kontinuirano v enoviti obvezni OŠ)
- B) 3 leta v 9-letni OŠ (7.–9. razred) oziroma 4 leta v 8-letni OŠ (5.–8. razred)
- C) osnovnošolska izobrazba
- D) nižje poklicno, srednje poklicno, strokovno in splošno srednješolsko izobraževanje (SOK, raven 3–5)

RAVEN 3

PROGRAMI NIŽJEGA POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA

NPK, raven 3

- A) nedokončana ali končana osnovna šola
- B) 2,5 leta
- C) nižja poklicna izobrazba
- D) srednje poklicno izobraževanje (SOK, raven 4)

RAVEN 4

PROGRAMI SREDNJEGA POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA

NPK, raven 4

- A) končana osnovna šola ali nižja poklicna šola
- B) 3 do 4 leta
- C) srednja poklicna izobrazba
- D) srednje strokovno in poklicno-tehniško izobraževanje; mojstrski, delovodski in poslovodski izpit (SOK, raven 5)

RAVEN 5 PROGRAMI SREDNJEGA TEHNIŠKEGA IN DRUGEGA STROKOVNEGA
TER SPLOŠNEGA IZOBRAŽEVANJA

NPK, raven 5

- A) končana osnovna in srednja poklicna šola.
- B) 4 do 5 let
- C) srednja tehniška in strokovna ter splošna izobrazba
- D) maturitetni/poklicni tečaj, višje strokovno, visoko strokovno in univerzitetno⁵ izobraževanje (SOK, raven 6, 7)

RAVEN 6 PROGRAMI VIŠJEŠOLSKEGA IN VIŠJEGA STROKOVNEGA
IZOBRAŽEVANJA

NPK, raven 6⁶

- A) matura ali poklicna matura (prej zaključni izpit); mojstrski, delovodski in poslovodski izpit z dodatnim preizkusom znanja na ravni poklicne mature
- B) 2 do 2,5 leti
- C) višješolska in višja izobrazba
- D) študijski programi 1. stopnje v skladu z merili za prehode med študijskimi programi (SOK, raven 7)

RAVEN 7 SPECIALIZACIJA PO VIŠJI IZOBRAZBI (pred 11.6.2004):

- A) višja izobrazba
- B) 1 leto
- C) specializacija po višji izobrazbi
- D) magistrski študijski programi 2. stopnje v skladu z merili za prehode med študijskimi programi (SOK, raven 8)

VISOKOŠOLSKI STROKOVNI ŠTUDIJSKI PROGRAMI pred 11.6.2004 in PRVE STOPNJE:

- A) matura, poklicna matura, zaključni izpit, višješolska izobrazba po merilih za prehode
- B) 3 do 4 leta
- C) visoka strokovna izobrazba
- D) magistrski študijski programi 2. stopnje (SOK, raven 8)

UNIVERZITETNI ŠTUDIJSKI PROGRAMI PRVE STOPNJE:

- A) matura, poklicna matura z dodatnim izpitom, zaključni izpit pred 1. junijem 1995, višješolska izobrazba po merilih za prehode
- B) 3 do 4 leta
- C) univerzitetna izobrazba
- D) magistrski študijski programi 2. stopnje (SOK, raven 8)

⁵ Pogojno za kandidata s poklicno matura.

⁶ V sedanjem sistemu NPK poznamo kvalifikacije do ravni 6. SOK spodbuja preučitev nadaljnjih možnosti razvoja NPK na višjih ravneh.

RAVEN 8 **SPECIALIZACIJA PO VISOKO STROKOVNI IZOBRAZBI (pred 11.6.2004):**

- A) visoko strokovna izobrazba
- B) 1 do 2 leti
- C) specializacija po visoko strokovni izobrazbi
- D) doktorski študijski programi 3. stopnje (SOK, raven 10)

UNIVERZITETNI ŠTUDIJSKI PROGRAMI (pred 11.6.2004):

- A) matura, poklicna matura z dodatnim izpitom, zaključni izpit pred 1. junijem 1995
- B) 4 do 6 let
- C) univerzitetna izobrazba
- D) doktorski študijski programi 3. stopnje (SOK, raven 10)

MAGISTRSKI ŠTUDIJSKI PROGRAMI DRUGE STOPNJE:

- A) v primeru enovitega študija matura, poklicna matura z dodatnim izpitom, zaključni izpit pred 1. junijem 1995; sicer zaključen študijski program 1. stopnje
- B) 1 do 2 leti, v primeru enovitega študija najmanj 5 let
- C) magisterij stroke
- D) doktorski študijski programi 3. stopnje (SOK, raven 10)

RAVEN 9 **SPECIALIZACIJA PO UNIVERZITETNI IZOBRAZBI (pred 11.6.2004):**

- A) univerzitetna izobrazba ter izpolnjevanje drugih pogojev
- B) 1 do 2 leti
- C) specializacija po univerzitetni izobrazbi
- D) doktorski študijski programi 3. stopnje (SOK, raven 10)

MAGISTERIJ ZNANOSTI (pred 11.6.2004):

- A) univerzitetna izobrazba ter izpolnjevanje drugih pogojev; v nekaterih primerih visoko strokovna izobrazba in izpolnjevanje drugih pogojev
- B) 2 do 3 leta
- C) magisterij znanosti
- D) doktorski študijski programi 3. stopnje (SOK, raven 10)

RAVEN 10 DOKTORAT ZNANOSTI (pred 11.6.2004):

- A) univerzitetna izobrazba (pred 11.6.2004), magisterij znanosti (pred 11.6.2004), specializacija po univerzitetni izobrazbi (pred 11.6.2004)
- B) 4 leta po univerzitetni, 2 leti po magistrski izobrazbi
- C) doktorat znanosti
- D) -

DOKTORSKI ŠTUDIJSKI PROGRAMI TRETJE STOPNJE:

- A) univerzitetna izobrazba (pred 11.6.2004), magisterij znanosti (pred 11.6.2004), magisterij stroke, specializacija po univerzitetni izobrazbi (pred 11.6.2004), specializacija po visoko strokovni izobrazbi (pred 11.6.2004)
- B) 3 leta
- C) doktorat znanosti
- D) -

LITERATURA

- Added Value of National Qualifications Frameworks in Implementing the EQF. (2010). Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Allais, S., Raffe, D., Young, M. (2009): *Researching NQFs: Some conceptual issues*. Geneva: International Labour Organization.
- Cedefop. (2009): *The development of national qualifications frameworks in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cedefop. (2009): *The shift to learning outcomes. Policies and practices in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cedefop. (2010): *The development of national qualifications frameworks in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Coles, M., Oates, T. (2004): *European reference levels for education and training*. CEDEFOP.
- Družbeni dogovor o enotnih temeljih za klasifikacijo poklicev in strokovnih izobrazb. Uradni list SFRJ, št. 29/1980.
- Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (EOK). (2009). Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropske skupnosti.
- Evropsko ogrodje kvalifikacij. Delovno gradivo za nacionalno razpravo. (2005). Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Izhodišča ekspertni skupini za pripravo strukture, ravni in opisnikov slovenskega ogrodja kvalifikacij. (2010).
- Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje. Evropski referenčni okvir. (2007). Luksemburg: Urad za uradne publikacije Evropske skupnosti.
- Kvalifikacijska struktura. (2011). <http://www.cpi.si/poklicni-standardi/kvalifikacijska-struktura.aspx>.
- Mikulec, B. (2010): *Poročilo: analiza šolske in delovne zakonodaje o pregledu kvalifikacij v Sloveniji (delovno gradivo)*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Mikulec, B. (2010): *Poročilo: ključni pojmi in koncepti za razumevanje slovenskega ogrodja kvalifikacij (delovno gradivo)*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. (2006). *Poročilo o rezultatih nacionalne razprave o evropskem ogrodju kvalifikacij*. http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eqf/results/slovenia_sl.pdf (10. 10. 2010).
- Metodološka pojasnila klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja. Ur. l. št. 89/2006. Pojasnila evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje. (2008). Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropske skupnosti.
- Raffe, D., Gallacher, J., Toman, N. (2007/2008): *The Scottish credit and qualifications framework: lessons for the EQF*. *European Journal of Vocational Education*. št. 42/42. Str. 60–69.
- Uredba o uvedbi in uporabi klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja. Ur. l. št. 46/2006.
- Vodovnik, Z. in drugi. (2010): *Delovno gradivo za razpravo o elementih in strukturi nacionalnega ogrodja visokošolskih kvalifikacij (NOVK)*. Koper: Fakulteta za management Koper. Univerza na Primorskem.

Young, M. (2005): *National qualifications frameworks: Their feasibility for effective implementation in developing countries*. Geneva: International Labour Organization.

Zakon o gimnazijah. Ur. l. RS, št. 1/2007.

Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah. Ur. l. RS, št. 1/2007 ter Ur. l. RS, št. 85/2009.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Ur. l. RS, št. 16/2007, Ur. l. RS, št. 36/2008, Ur. l. RS, št. 58/2009, Ur. l. RS, št. 64/2009 ter Ur. l. RS, št. 65/2009.

Zakon o osnovni šoli. Ur. l. RS, št. 81/2006 ter Ur. l. RS, št. 102/2007.

Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju. Ur. l. RS, št. 79/2006.

Zakon o visokem šolstvu. Ur. l. RS, št. 119/2006, Ur. l. RS, št. 64/2008 ter Ur. l. RS, št. 86/2009.

Zakon o višjem strokovnem izobraževanju. Ur. l. RS, št. 86/2004.

